

Målnummer: UM5495-10**Avdelning:** 1**Avgörandedatum:** 2011-06-13

Rubrik: En utlänning har, genom att hos sitt hemlands myndigheter anskaffa och sedan använda en passhandling, ansetts av fri vilja på nytt ha använt sig av hemlandets skydd. Förfarandet har medfört att han upphört att vara flykting, vilket i sin tur utgör grund för återkallelse av hans flyktingstatusförklaring.

Lagrum:

- 4 kap. 3 §, 5 § och 5 b § utlänningslagen (2005:716)
- Artikel 11.1 a och artikel 14.1 och 2 i rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (skyddsgrundsdirektivet)

Rättsfall: Reg. 73-97

REFERAT

Migrationsverket beslutade den 11 september 2007 att bevilja A permanent uppehållstillstånd, flyktingförklaring och resedokument. A hade den 14 maj 2007 lämnat in ett irakiskt hemlandspass i S-serien till Migrationsverket. Hemlandspasset lämnades inte tillbaka i samband med verkets beslut. Den 25 november 2008 besökte A en av Migrationsverkets tillståndsenheter. Han uppvisade ett irakiskt hemlandspass i G-serien med giltighetstid t.o.m. den 30 augusti 2016 och fick på begäran ett tillståndsmärke avseende sitt uppehållstillstånd inklistrat i passet. Migrationsverket makulerade samtidigt det svenska resedokumentet. Den 8 december 2009 beslutade Migrationsverket att återkalla A:s flyktingförklaring. Som skäl för beslutet anförde verket att han ansökt om och beviljats ett hemlandspass och att han därmed inte längre kan anses ha ett skyddsbehov gentemot hemlandet.

A överklagade Migrationsverkets beslut till migrationsdomstolen och anförde i huvudsak följande. Han ansökte om irakiskt G-pass innan han lämnade Irak. Hans far skickade passet till honom i Sverige eftersom han behövde det i samband med att han skulle resa till Iran för att gifta sig. De länder som gränsar till Irak godtog inte hans svenska resedokument för att ge honom visering. Han har inte varit i Irak eller haft kontakt med irakiska myndigheter och han är beredd att lämna sitt irakiska hemlandspass till Migrationsverket.

Migrationsverket bestred bifall till överklagandet.

Förvaltningsrätten i Stockholm, migrationsdomstolen (2010-06-04, ordförande Pedersen), biföll överklagandet och upphävde Migrationsverkets beslut att återkalla A:s flyktingförklaring. Domstolen yttrade bl.a. följande. A:s handlande kan inte uppfattas som om han haft för avsikt att använda sig av sitt hemlands skydd. Det finns inte något som talar emot hans uppgifter rörande avsikten med hans handlande, nämligen att han behövde sitt irakiska pass för att gifta sig. Det finns inte heller något som talar emot hans uppgift om att han inte personligen varit i kontakt med medborgarskapslandets myndigheter utan att kontakten skett genom hans far.

Migrationsverket överklagade domen och yrkade att Migrationsöverdomstolen

skulle upphäva migrationsdomstolens dom och fastställa verkets beslut. Till stöd för överklagandet anförde Migrationsverket i huvudsak följande. En flykting som ansökt om och beviljats ett hemlandspass presumeras på nytt ha begagnat sig av hemlandets skydd. För att denna presumption ska brytas måste utlänningen bevisa antingen att denne inte haft någon sådan avsikt eller att det föreligger exceptionella omständigheter. Migrationsdomstolen har, utan att någon stödbevisning har ingivits, godtagit A:s uppgifter trots att de kan ifrågasättas i flera avseenden. Inga uppgifter tyder på att Iran och Syrien vägrat att utfärda visum till irakiska medborgare med svenska resedokument. Oavsett hur det förhåller sig med detta innebär det per definition att en person använder hemlandets skydd om han eller hon frivilligt reser med sitt hemlandspass.

A bereddes tillfälle att yttra sig över överklagandet men hörde inte av sig.

Kammarrätten i Stockholm, Migrationsöverdomstolen (2011-06-13, Jagander, Råberg och C. Bohlin, referent), yttrade:

1. Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) framgår att en flykting är en utlänning som befinner sig utanför det land som utlänningen är medborgare i, därför att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning eller på grund av kön, sexuell läggning eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp som han eller hon tillhör, och inte kan, eller på grund av sin fruktan inte vill, begagna sig av detta lands skydd.

Vidare framgår det av 4 kap. 3 § utlänningslagen att en utlänning som omfattas av definitionen i 1 § och inte är utesluten från att anses som flykting enligt 2 b § ska förklaras vara flykting (flyktingstatusförklaring). Den som har fått uppehållstillstånd i Sverige som flykting har i vissa hänseenden en gynnsammare ställning än invandrare i allmänhet. En sådan person har t.ex. ett starkare skydd än andra utlänningar mot utvisning på grund av brott (8 kap. 11 § andra stycket utlänningslagen), kan få svenskt medborgarskap efter fyra års hemvist här i stället för normala fem år (11 § 4 b lagen [2001:82] om svenskt medborgarskap) och hans eller hennes närstående är undantagna från bestämmelserna om försörjningskrav vid anhöriginvandring (5 kap. 3 c § 3 utlänningslagen).

I 4 kap. utlänningslagen finns därutöver bestämmelser som reglerar när en utlänning upphör att vara flykting och när en flyktingstatusförklaring ska återkallas. Enligt 5 § 1 upphör en flykting att vara flykting om han eller hon av fri vilja på nytt använder sig av det lands skydd där han eller hon är medborgare. I 5 b § första stycket anges att en flyktingstatusförklaring ska återkallas, om det kommer fram att utlänningen inte kan anses vara flykting. I förarbetena till bestämmelsen anges att fråga om en eventuell återkallelse tas upp när särskild anledning föreligger till detta. Anledning att ta upp frågan om återkallelse av flyktingstatusförklaring kan föreligga om Migrationsverket får kännedom om att utlänningen ansöker om och får nytt hemlandspass (prop. 1979/80:96 s. 93). Av allmänna rättsprinciper följer att det är myndigheten som har bevisbördan i ärenden rörande återkallelse av ett gynnande beslut. En individuell bedömning ska göras och kraven på myndighetens utredning och bevisning är högt ställda. (Prop. 2009/10:31 s. 114 f.)

Bestämmelserna om flyktingstatusförklaring infördes i utlänningslagen den 1 januari 2010. Av övergångsbestämmelserna till de ändringar som då gjordes framgår att vid tillämpningen av de nya föreskrifterna i lagen jämföras flyktingförklaring med flyktingstatusförklaring. Lagändringarna var föranledda bl.a. av rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som

flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (skyddsgrundsdirektivet). I artikel 11.1 a i direktivet anges att en person ska upphöra att vara flykting om han eller hon av fri vilja på nytt begagnar sig av det lands skydd vari han eller hon är medborgare. Enligt artikel 14.1 ska medlemsstaterna återkalla en persons flyktingstatus om vederbörande inte längre är flykting enligt artikel 11 i direktivet. Enligt artikel 14.2 ska den medlemsstat som har beviljat flyktingstatus i varje enskilt fall bevisa att den berörda personen har upphört att vara eller aldrig har varit flykting enligt punkt 1 i samma artikel.

Frågan om återkallelse av flyktingförklaring har även behandlats av regeringen vid ett flertal tillfällen. När det har varit fråga om en enstaka och tillfällig kontakt med hemlandets ambassad, som inte syftat till något annat än att tillfredsställa krav som ställts från svenska myndigheters sida, har regeringen ansett att kontakten med ambassaden inte har inneburit att hemlandets beskydd har begagnats (regeringens vägledande beslut den 21 augusti 1997, reg. 73-97). I det ärendet var frågan om en familj, genom att vända sig till den afghanska ambassaden i London och därifrån erhålla passhandlingar, använt sig av hemlandets beskydd. Regeringen ansåg att det inte fanns något som talade emot familjens uppgifter rörande avsikten med deras handlande, nämligen att införskaffa för svenska myndigheter godtagbara handlingar för att därigenom kunna styrka sina identiteter och erhålla svenskt medborgarskap.

Vägledning kan, förutom i svenska förarbetsuttalanden och i svensk praxis, även hämtas i den av Förenta nationernas flyktingkommissarie (UNHCR) utgivna "Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning" (härefter handboken). I handboken finns ett avsnitt angående tolkningen av begreppet "att på nytt frivilligt begagna sig av nationellt skydd". I punkt 118 anges att en flykting som av fri vilja på nytt begagnar sig av sitt hemlands skydd inte längre är i behov av internationellt skydd. Vidare anges att man, när det gäller att fastställa om en person har upphört att vara flykting, måste skilja mellan de fall då flyktingen faktiskt på nytt begagnar sig av skydd och när det är fråga om enstaka och tillfälliga kontakter med medborgarskapslandets myndigheter. Om en flykting ansöker och får ett hemlandspass, kan det i avsaknad av bevis på motsatsen antas att han har för avsikt att begagna sig av medborgarskapslandets skydd (punkt 121). Under vissa exceptionella omständigheter behöver det förhållandet att en flykting erhållit ett hemlandspass inte innebära att han upphör att vara flykting (punkt 124).

2. Migrationsöverdomstolens bedömning

A har uppgivit att han, innan han lämnade Irak, ansökte om ett hemlandspass som därefter hämtades ut av hans far och skickades till honom i Sverige. Enligt A behövde han passet eftersom hans svenska resedokument inte godtogs för att få visering till Iraks grannländer inför hans giftermål.

Frågan i målet är om A genom sitt handlande kan anses av fri vilja ha använt sig av hemlandets skydd.

Någon utredning till stöd för att A har sökt visering till något av Iraks grannländer, och att han nekats detta på grund av att landet i fråga inte godtagit hans svenska resedokument, finns inte i målet. Hans förvärv av den irakiska passhandlingen och användandet av denna har såvitt framkommit varit frivilligt och inte föranlett av att krav ställts från svenska myndigheters sida. Det kan vidare konstateras att giltighetstiden för A:s hemlandspass i serie G sträcker sig t.o.m. den 30 augusti 2016 och att han inte, efter den resa han anskaffat passhandlingen för, har lämnat ifrån sig denna till Migrationsverket. Detta tyder på att han inte velat avsluta relationen med hemlandet och att

hans införskaffande av G-passet inte heller kan anses ha varit endast en enstaka och tillfällig kontakt med hans hemlands myndigheter.

Vad som framkommit i målet utgör enligt Migrationsöverdomstolens mening sådana omständigheter som visar att A av fri vilja använt sig av hemlandets skydd. Det förhållandet att A:s far för hans räkning hämtat ut passhandlingen och att han själv inte varit i direkt kontakt med hemlandets myndigheter saknar därvid betydelse. De omständigheter som framkommit om A:s handlande talar, i avsaknad av bevis på motsatsen, för att han haft för avsikt att på nytt använda sig av medborgarskapslandets skydd. Han har därmed enligt 4 kap. 5 § 1 utlänningslagen upphört att vara flykting. Vid sådant förhållande ska, enligt 4 kap. 5 b § första stycket samma lag, A:s flyktingstatusförklaring återkallas. Migrationsverket har därför haft fog för sitt beslut. Överklagandet ska således bifallas och verkets beslut fastställas.

Migrationsöverdomstolens avgörande. Med bifall till överklagandet upphäver Migrationsöverdomstolen migrationsdomstolens dom och fastställer Migrationsverkets beslut den 8 december 2009.

Sökord: Flykting; Flyktingstatusförklaring; Återkallelse; Återkallelse av flyktingstatusförklaring

Litteratur: Prop. 1979/80:96 s. 93; Prop. 2009/10:31 s. 114 f.; UNHCR:s handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning, punkterna 118, 121 och 124
